

ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 188 ՏԱՄՆԵԻՆՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ Ուրբաթ, 13 Դեկտեմբերի

1902

Ուրբաթ, 13 Դեկտեմբերի ՏԱՄՆԵԻՆՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ № 188

Տարեկան 10 րուբ., վեց ամիսը՝ 6 րուբ. 50 կոպ., ամիսը՝ (թիֆլիսում) 1 ր., հատուկ 5 կ. բաժանորդ ենթարկում թիֆլիսում միմյան խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисть, Редакция «Норъ-Даръ»
կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերէն) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Ցայտարարութիւններն քննարկուած են ամեն լիզուներով: Ցայտարարութիւններն բաժին 2 կ., քննարկներն համար կրկնապատկուի:

ԲՈՎԱՆԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդող. — Ժամանակի նշանը: Բերնիկոն լուրեր: Մեզ գրում են. — Ս. Էջմիածնից: Պետական գործակալ: Թատերասերների ներկայացում: Մամուլի շուրջը: Թիֆլիսի կենտրոն. — Նամակ: Թուրքաստանից, ծաղիկ: Բաղադրական. — Մակեդոնիա: Թիֆլիս: Էմոն-Կարա-ի հեռագրեր: Խառն լուրեր: Բանասիրական. — Մի աման չբի պատճառով: Տեղեկատու: Ցայտարարութիւններ:

Թիֆլիս, 12 դեկտեմբերի 1902 թ.
ԺԱՄՆԵԻՆՆԵՐՈՐԻ ՆՁՆԵՐԸ:

Այդ ժամանակի նշան է, որ մի անցաւոր «հնախոյզ» վարդապետ կարողանում է հանդէս գալ և ս, էջմիածնի մօտ—էջմիածին որոնել և յայտնել ի լուր աշխարհի, որ 1600 տարւոյ ս. էջմիածինը էջմիածինը չէ, այդ մի սխալ է, իսկական էջմիածինը—երևանի ճանապարհի վերայ ս. էջմիածնից երեք վերստ հեռաւորութեան վրայ գտնուող «Առապարի ս. Գրիգոր» անունը կրող եկեղեցու աւերակն է, որ հնում կառուցու է եղած:

Խաչիկ վարդապետը այն ֆիւզիոլոգների հաւատար «հնախոյզ» է, որոնք lucas բառը lucendo բայից են կազմում, որով իրենց տգիտութեան ապացոյցն իրենք են տալիս, ինչպէս որ մեր «ֆիլոլոգներից» մէկը հատու բառը կազմել էր զայն ի տուն բառերից, որովհետև կատուին նա միշտ տանն է տեսել իւր տատի մօտ նստած:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ԱՄԵՆ ԶԻՆ ՊԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

(Թուրքաստանի իրական կեանքից)

Յունիս ամիսն էր, թուրքաստանում ամենատաք ամիսներից մէկը: Արեւգահի կիզիչ ճառագայթներից այրուել էին բոլոր բոյսերը, որոնք գուրս էին եկել աւաղի տակից: Որ կողմը որ աչք դարձնէիր, ամեն ինչ այրուած ու խանձուած կրտսերներ: Սաստիկ տապից օդը նոսրացած էր, առաջին անգամ նայողը այնպէս կը կարծէր, թէ ինքը գտնուած է մի փոքր կղզում և այդ կղզին անասնաբան ովկիանոսներից մէկումն է: Բայց այս ովկիանոս չէր, այլ Միջին Սիւրայի անապատներից մէկը: Արեւգահի տապից ամեն ինչ մեռնալ գրութեան մէջ էր գտնուում: Միայն բնիկ ժողովուրդը, անապատի այդ հարազատ որդին է, որ համարձակու է այդպիսի տաք օրերին, մեծ մոլորէ գտակը գլխին, երկայն խալաթը հագնել և իւր անբաժան թուրքմենական երկայնալիզ ձին հեծած՝ անցնել այդ անապատով: Բայց նա ևս շատ անգամ անգօր է լինում և չի համարձակուում կէսօրուայ այդ տա-

Այդ խաչիկ վարդապետի «պեղումները» մասին շատ գուրմադար պատմութիւններ են պատմում: այսպէս նա «Առապարի ս. Գրիգոր» եկեղեցու աւերակներում մի խաչ է գտել, իբրև թէ, բայց հայր Խաչիկի «պեղումները», հետ ծանօթ մարդիկ այդ խաչը նրա մօտ տեսել են, երբ նա դանձաւարում (Արցախի թեմում) «պեղումներ» է անում եղել, և այնտեղից է բերել... մի վարդապետ, որ ճանաչու է հայր Խաչիկին և նրա «հնախոյզութեան» արհեստը ըստ արժանայն գնահատել գիտէ, իմանալով իրեն հայր Խաչիկից, որ «Առապարի ս. Գրիգոր» եկեղեցու աւերակների մէջ ս. էջմիածին է գտել և ամբանը ներկայ լինելով նրա պեղումներին ասում է նրան.

«Հայր Խաչիկ տեսնում ես աւերակի այս կողմը, տեսնում ես շինութեան այս մասը, այն քիչ նորութիւն, սա ճրգաւի պատան է, արի այդպէս էլ անուանիր, տես էս փոսերում նստում կըլինէին նախարարները, էս միւս բարձր փոսում ինքը ճրգաւ թագաւորը նստում կըլինէր և խորհուրդ անում և դատաստան տեսնում»:

Հայր Խաչիկը վարդապետի այդ նուրբ ծաղրը չըմբռնելով, հիանում է այդ մտքի վրայ, մտածում և որոշում է... և ի լուր աշխարհի յայտնում են, որ Խաչիկ վարդապետը «Առապարի ս. Գրիգոր» եկեղեցու աւերակին կից գտել է ճրգաւի պատարը...

Մենք ամենեւին այս պատուին չէինք արժանացնիլ այդ «հնախոյզ»-ին յիշելով նրան և նրա արարքը, եթէ ժամանակը չար չըլինէր, եթէ պատմութիւնից անտեղեկ հասարակութիւնը չունենայինք ի նկատի, որ պարբերական մամուլի միջոցով կարող է մոլորուել... մի կատարիալ տգէտ

Ջին շարունակել իւր ճանապարհը: Նա որոնում է մի հովիտում վայր:

Մահ հեռուից երևացին երեք ձիաւոր, որոնք, շնայելով արեգակի տաքութեան, շարունակում էին իրենց ճանապարհը գլխի Ամու-Գարիսի փոքր, որտեղ կարելի է հանգստանալ ու զովանալ օրուայ տոթից:

Բաղդադը է այն ժողովուրդն, որ բնակում է Ամու-Գարիսի փոքրում: գտն է այնտեղ ջուր կայ, բնակութիւն կայ և հնարաւոր է ապրել: Մնապատի ճանապարհորդը երբ հեռուից նկատում է ծառեր, այնպէս է ուրախանում և շտապում շուտով հասնիլ այդտեղ ինչպէս երևան ուրախանում է, երբ իւր կորցրած խաղալիքն է գտնում: Այդպէս շտապում էին այս երեք ձիաւորները:

Ամու-Գարիսի ձախ փոքր տարածուած են մի շարք թուրքմենական գիւղեր, այդ գիւղերից մէկում, որ կոչւում է Նազրաթ-Աստանա, բնակում է բաւականին թուրքմեն բնակիչ:

Պէտ օր էր. բանուոր դասակարգը տարից քաշուել էր գանաղան հով տեղեր մի քիչ հանգստանալու համար: Միայն մէկը, որ հագնւ երեսուն տա-

*) Սուրբի անուն է. գիւղի անուն էլ կոչւում է սուրբի անունով:

վարդապետի «հախուզութիւնից»:

Պատմութիւնը անհերքելի կերպով մեզ ցոյց է տալիս, որ ս. էջմիածինը գոյութիւն ունէր և հայրապետներ հովուում էին Հայաստան աշխարհը, «Առապարի ս. Գրիգոր» եկեղեցու շինութիւնից առաջ և մինչև նրա աւերումը և այնուհետև մինչև մեր օրերը:

Մի վարդապետ եթէ ընդունենք, որ «Առապարի ս. Գրիգոր»-ն է եղել ս. էջմիածինը և յետոյ աւերուել է. արդ ինչպէս է պատահել, որ հայ ժողովուրդը չի վերանորոգել այդ վանքը, ձգել է Իջման Սրբազան Տեղը արհամարել և գնացել երեք վերստ հեռաւորութեան վրայ կանգնեցրել այն ս. տաճարը, որ 1600 տարիների ընթացքում հայութեան ս. էջմիածինն է:

Միթէ հայ ժողովուրդը կարող էր այդպիսի բան անել, և ինչու, ինչից զրոյած, այն ժողովուրդը, որտեղ գաղթել է, ամենահեռաւոր, անհիշելիալ երկրներում, իսկ հնդկաստան, Գերմանիա, ովկիանոսի կղզիներում իւր սրտումը տարել է իւր հետ ս. էջմիածինը և նրա յիշատակ կանգնեցրել է հոյակապ եկեղեցիներ:

Այնուհետև եթէ «Առապարի ս. Գրիգոր» իսկական էջմիածինն է և Լուսուորչի շինածը, այդ ինչպէս է պատահել, որ այդ եկեղեցին հէնց հնուց կրում է «ս. Գրիգոր» անունը: միթէ Լուսուորչի իւր շինած և Միւսիսի նուիրած տաճարին իւր անունը կը տար, չէ, չէ, հին ժամանակներում մեր հայրապետներն այնքան փառավոր չեն եղած և ժողովուրդն էլ անտարբեր չէր և հոգւում մնում, որ թողնէր Իջման տաճարին ուրիշ անուն տալու:

Երկան կը լինէր և որի տունը գտնուում էր գիւղի ծայրին, նստած էր մեծ ծառի տակ և իւր կէսօրուայ ճաշն էր ուտում.—մի կտոր սև շոր հայ և մի աման ջուր մօտը դրած: Հաջը այդ ծառին էր. որ վերև յիշուած երեք ձիաւորները մօտեցան այդ թուրքմենին: Նա դեռ չէր նկատել ձիաւորներին, երբ նրանք տունի սովորական բարձր «սալամ ալեյքում» Թուրքմենը գլուխը բարձրացրեց և պատասխանեց, բայց մինչոյն ժամանակ նրա լեզուն վախից կապուեց, և նա սկսեց դողալ: Այսպէս գուցէ երկար մնար, եթէ ձիաւորներից մէկը նրան չսթափեցնէր, ասելով.

—Մի վախի՛ր, մենք քեզ ոչինչ չենք անիլ: մենք եկել ենք քեզանից մի քիչ ջուր խնդրելու, որ ձաքանկերս անցնի. այս գիւղը երկար ճանապարհ ենք անցնիլ առանց մի կաթիլ ջուր խմելու:

Բայց թուրքմենը մեթոնք նրանց, պատճառ բռնելով, որ եթէ ինքը նրանց ջուր տալ, կառավարութեան մարդիկ կը տեսնեն և իրեն կը շարադրեն: Զիւսուորներից մինը, որ ամենաերիտաւորն էր, աւելի մօտեցաւ և խնդրելով ասաց.

—Սէյիդ-Մուրադ, միթէ մի աման ջուրը խնայում ես մեզանից. եթէ մեզ ջուր չտաս, մենք ծառաւից կը մեռ-

Մեր ս. էջմիածնի ամենահին աղբիւրը՝ Ազալանկղէտն է, որի մէջ է Լուսուորչի տեսիլքը, այդ տեսիլքը ու տաճարի նկարագրութիւնն է, որ միանգամայն համապատասխան է մեր ս. էջմիածնին, և ոչ երբէք «Առապարի ս. Գրիգորին»:

Մովսէս կաղան Կատանցին, Սէյիդու պատմագիրը, որ ապրում էին Խոթինքի զարուծ, նկարագրում են, որ ներսէս Գ. շինող կաթողիկոսը հիմնեց «Առապարի ս. Գրիգոր» եկեղեցին 641—668 թ., ասել է ս. էջմիածնի տաճարի շինութիւնից շատ յետոյ:

Միւսիսար Այրիվանցին, Թումայ Արծրունին, Ասողիկ փոքր տարբերութիւններով յիշատակում են «Առապարի ս. Գրիգոր» եկեղեցու կործանումը, որ տեղի է ունեցել 798—1104 թուականներին:

Եւ մի Խաչիկ վարդապետ սըրբապետ է հազար տարիների հաստատուն և անհերքելի փաստերը—իսկ ս. էջմիածնի միաբանութիւնը զրազուած է իւր., գործերով:

Էլ որ օրուայ համար գոյութիւն ունի այդ միաբանութիւնը:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Վեհափառ Գաթուգիտան այսօր, դեկտեմբերի 13-ին, օրուայ ժամը 12-ին 28 բողիկ, մեկնում է Ալեքսանդրապոլ քրեանի երկաթուղով ս. էջմիածին:

— Լուսն էր, որ արծ. Բենիկ վարդապետը հրաժարու է ճուռութեան կանգնուողի տեսչի պաշտօնից:

— Գեր. Գեորգ արք. եպիսկոպոս Սուրենյանը Թիֆլիս ժամանելուց յետոյ, ինչպէս խում ենք, մտադիր է կոստանտնուպոլիսի ներկայ կազմի մէջ մի քանի փոփոխութիւններ մտցնելու:

— Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդի ի-

նիքը, որովհետև մինչև Ամու-Գարիսի փոքր համակը դեռ շատ ճանապարհ ունինք: Միւս թուրքմենները երբէք մեզ ջուր չեն տալ: Ես գիտեմ, որ վախենում ես կառավարութեան մարդկանցից: Բայց նրանցից ոչ ոք մեզ չի նկատել, և ոչ ոք չի կարող նկատել, որ դու մեզ ջուր ես տալիս: Միթէ քո մանկութեան ընկերին չես ուզում օգնել, որ միշտ բեզ հետ է եղել, միթէ մոռանում ես մեր տուած խոստումները, որ մենք միասին պիտի ապրէինք և միասին մեռնէինք: Ի՞նչ արած, չար ճակատագիրն այլ կերպ էր տնօրինել. ես փախայ հայրական տնից, շնորհիւ կառավարութեան այդ անպիտան մարդկանց, որ ինձ անմեղ տեղը աւագակ դարձրին... Ես ինչո՞վ եմ մեղաւոր... Խղճա ինձ, Սէյիդ-Մուրադ, մի խնայիր ինձինք մի աման ջուր:

Սէյիդ-Մուրադը խղճաց իւր մանկութեան ընկերին, լցրեց ամանը ջրով և տուեց ձիաւորներին խմելու: Նրանք խմեցին և շարունակեցին իրենց ճանապարհը, այնպէս կարծելով թէ ոչ ոք չի նկատել նրանց: Նոյն կարծիքին էր և Սէյիդ-Մուրադը: Բայց այդ կարծիքները բոլորն ի զուր էին: Թուրքմենները մէկը, որը թշնամի էր Սէյիդ-Մուրադին, նկատել էր այդ. նա ուրախացաւ, և այդ ուրախութեանը

բաւաստները, քաղաքային պաշտօնակատար պ. Ջեստուգիի հրաւերով, դեկտեմբերի 11-ին մասնաւոր խորհրդակցութիւն ունեցան քաղաքային պաշտօնի համար թեկնածուներ ընտրելու մասին: Թեկնածու նշանակուեցան իշխ. Ս. Մ. Երկայնաբաղու-Արզուլեան 32 ձայնով ընդգէմ 32-ի և Ս. Ա. Վերմիշ 25 ձայնով ընդգէմ 38-ի: Այնուհետև քուէարկուեց միայն առաջինը և ասացաւ 27 ուղիտակ 17 սև քուէ: Այսպիսով Թիֆլիսի քաղաքային պաշտօնի համար հաւանական թեկնածու համարուեւ և առաջմ իշխ. Ս. Մ. Երկայնաբաղու-Արզուլեան:

— Դեկտեմբերի 12-ին Թիֆլիսից Ժաւայական գործով Պետերբուրգ Տեղեցին Գովկասի կառավարչապետի դիւանի կառավարչի պաշտօնակատար գնդապետ Տրաֆիմով և կառավարչապետի սուանձին յանձնարարութեանց պաշտօնեայ կապիտան Լուպոլսին:

— Ամարասի ներկայ վանահայր Վահան վարդապետը Վեհափառի հրամանով նշանակուած է 2արեքայ վանքի վանահայր:

— Երեկ, դեկտեմբերի 12-ին, Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդի իրաւասու Տիւրքմենի քաղաքային վարչութեանը մի յայտարարութիւն տուեց, որով հրաժարու է իրաւասուի կոչումից: Նրա տեղ հերթով ստանձնում է իրաւասուի կոչումը առաջին կանգիտատ ինժ. Ն. Գրիգորեան:

— Ուղեւա-Վերական ճանապարհից հեռագրում են, որ այդ ճանապարհը Կրեմի, Խաչի և Մէլէի միջև փակուած է ձեռն հիւսերի պատճառով: Խիտտ ձին է գալիս: Այսպիսով մենք հարկադրուած կըլինինք մի քանի օր շարունակ դարձեալ առանց Ռուսիայի պոստի մնալու:

— Շնով. Օբ.-ին հաղորդում են հետեւեալ հետաքրքրական տեղեկութիւնները պ. Ռոբու ձեռնարկութեան մասին: Փոլիկուեցորը, հաւանաբար, չի շինուել, որովհետև առաջիկայ տարի լրանում է դրա շինութիւնն սկսելու ժամանակամիջոցը: Ս. Գուրի լեռան վրայ պ. Ռոբին գնել է 24 դեմետին գետին 41,663 րուբլով և այդ գետինի մի մասը ծախել է

չափ չկար. նա արդէն հասել էր իւր նպատակին, ուստի վաղելով գնաց տեղային Բէկչայի *) մօտ և յայտնեց երկուութիւնը:

Բէկչան իսկոյն հաւաքեց իւր ստորադրեալներին: Հեծան ձիաները և գիւմեցին զէպի Սէյիդ-Մուրադի տունը այն նպատակով որ ձերբակալեն աւագակներին: Բայց աւագակներին չգտնելով, ձերբակալեցին Սէյիդ-Մուրադին և տաւան տեղական բանտը:

II
Անցել էր այդ օրից մի քանի ամիս, երբ ես մէկ օր Ղարշի *) բէկի մօտ հիւր էի: Ծաղը վերջացրել էինք, երբ բէկի բաղը մտան մի քանի ձիաւորներ, սմանք հրացանով, ուստի փայտով, ուստի և հանեց գոտից մի երկայն փայտ ու յանձնեց բէկին, Բէկն էլ փայտի միջից հանեց մի թուղթ և բանալով կարդաց: Կարդալուց յետոյ իսկոյն հրամայեց, որ մօտ բերեն շղթայուած մարդկանց: Բերին նրանց և շորեցրին բէկի առաջ:

*) Փոքրիկ գիւղական բէկ:

*) Բուխարայի նշանաւոր քաղաքներից մէկն է:

Զ. Մաղաւուզեան
Եսիբարդ, 19 Նոյեմբ.

անդամների վրայ Տիկինը և իւր անգաղաններն անպայման կատարում մոլայի ամեն մի տոռաշարին ու պատուէրը: Վերջի վերջոյ մոլան յայնուամէն էր նանց, որ որբան ոսկէ և ծածկէ իրերը ու դրամներ ունին, պէն ի իրեն յանձնին, որպէսզի իւր աղօթիներով ու թիկիս ոյ ստատանաներին հաւացի, որովհետեւ ստատանաները թէտապէս պէտք պարտիւր իրենի վրայ չէին առնէ: Թ. ներք ժողով հայրեն թուրսակեղէն ու 115 յ. փող տալիս են մալային: Թ. ներք ճիշտ այդքանի մասն են ոստիկանութեանը յայտնել: Մտապառտը կապակցում է դանաղ պաշտանաներում ու մի կապող դարկնիով յանձնում է տիկին հ. ին, պտուիրելով՝ որ ամենայն գիշեր՝ որ ժամին այդ կապողի իրերը զընգզկացնին: Մոլան յայտնում է, որ ոչ բան չպէտք է թագցնեն, եթէ ոչ տանանիներ կըմնան և հիւսնողին կընդգնեն: Այդ պատճառով էլ Թ. ներք ունեցած շունեցած թանկապին իրեն ու կանանց հոգեպահուստ փոզեն յանձնում են մոլային Մյուսհետև ու լան յայտնում է, որ ինքը մի առաձին սենեակում պիտի երեք օր ու գիշեր աղօթի և խնդրում է, որ այդ իրեր օրտայ ընթացքում ոչ որ շմտիւր երբ սենեակը: Մնցնում է երեք օր Թ. ներք մատնում են մոլային յատկաբար սենեակն ու տեանում, որ մալան չըացել է: Բանում են կապողը առնում են, որ ոսկի իրերի և դրաների փոխարէն սեղող մանկական խալիկներն են դրուած: Մնա քանի է փնտրում են մոլային և շեն դընում. հաւանական է, որ շեն էլ գտնւում: Բացի փեր իշուած դէպքից, ճակպի վերան իւր տեսակի խաչագողը որիշը հայերի էլ խառում է և փող կորցում: Խոհարար Յարութիւնից թուրքի է առնում խոտառանով նրա ցւող աչքերը բռնել: Փակահարում է. ին խոտառանով նրա ուշաթափում երեխանի բռնելու: Մի պարտն է. մ. 50 ընդլուծ ծախքի տակ է ընկնում մոլային առանձին սենեակ է յատկանում և պարտական ճաշակով զարդրում: Մոլան յայտնում է Մ. ին, կըրջնին կնքառայրը չպէտք է նրաուն մուտք գործի, որովհետեւ Մ. ին կնքը հետ իւր թէ ծածուկ յարաբերութեան մէջ է: Որ օր կնք հայրը ձեր տան ոտքը դնի, այն կըրջնին է երեխայը կրկին հիւսնող դանաղու է՝ առում է ճարպիկ մոլան Թ. ներքին պատահած արկածը որուած է տեղական պաշտօնական թեթի 93-երորդ ձեռում, սակայն շատ հմտութեւ և ըստ մեր կարծեաց անճիշտ որովհետեւ Թ. ներքն աշխատանք են այդ պատմում, որպէսզի իրենք մեղաբուութեւ տեղիք չդառնան: Թ. ներքն պատահած այդ դէպքը շատ մանրամասնութեւ և մտածուած է կատարուած թէն մենք ստիպուած եղանք համառոտ նկարարը ի: Այս էլ պիտի տեսնեք, զանազան տեսակ են պատմում: Սակայն փաստը փաստ է մնում. եղիլով թիւնը ճիշտ է:

Ինչ կաողը ենք աւելացնել, եթէ բացականչել եթէ այդպէս են կը թիւնթներն, ապա ինչպէս են տգէնները: Ցանկալի էր, որ միւս տեղի հայերը զոյգը լինէին ժամանակակից ճարպիկ խաբարաւորեցի և այս դէպքի ի նկատի ունենալին:

Զապատեան, ապստամբները շտապեցին պաշտպանութեան յարմար դիրք բռնելի, որտեղից հրացաններ էին պարպում մինչև երեկոյ. այնուհետև նրանք ոգուտ բաղեցին զինիրային միութիւննք և, անցնելով Թուրքերի շարքերի միջով, դիմեցին դէպի Գրբին, որը մի լեռնոտ և ապահով տեղ է: Թուրքերը չհամարձակուեցին մօտիկանալ ապստամբներին, վախճնալով նրանց ուռածորբոց: Թուրքերի թիւը մի քանի հարիւր էր. նրանցից ընկած մօտ 100 զինուոր և 2 սպայ:

—Գրպուհայի մօտ եղած կոռի մէջ Թուրքերը կորցրել են 15 հօգի: Մըսնիքա և Հուգուէս դիրքերի մէջև (Սև-խիւիկի Ղիլալէթ) նոյեմբերի 28-ին տեղի ունեցած կռուի մէջ սպանուած է 20 Թուրք և նոյնքան էլ վիրաւորուած է: Նոյն վրայէթի Գեառլիզ գաւառի Գիլաւ գլուխ մօտ դարձն մահուի, ապստամբները սպանել են իրենց հետամուտ եղող զօրքի հրամանատարին և 30 զինուոր, որոնց հրացանները վերցնելով իրենց հետ, փախել են Սմալար լեռը: Գերգելիի գաւառի Գրքնիղիցա գիւղի մօտ եղած կռուի ժամանակ ապստամբները նոյնհիւ իրենց լաւ դիրքի կարողացել են զիմանալ մինչև երեկոյ և ապա փախել են, տանելով իրենց հետ իրենց վիրաւոր երկուս ընկերները:

—Նոյն լրագրին Ֆլորինայից (Մոնաստիրի վրայէթ) գրում են նոյեմբերի 28-ից, որ ապստամբական խմբերն երբեմնակի իջնում են լեռներից Թուրքերի վրայ յարձակում գործելու համար: Երբ նրանք յայտնուում են գիւղերում, որ ուսեստի պաշարներ վերցնեն, Թուրքերը ցոյց են տալիս, թէ չեն նկատում նրանց: Զաքաթուայ ընկացքում միայն մի ընդհարում է եղել Գոստորիկ գաւառի Քլացի գիւղի մօտ: Երկու կողմից էլ կորուստները մեծ են: Մնացած ապստամբները փախել են Վիգա լեռը: Թուրքերն ապստամբական խմբերի վրայ յարձակում են սովորաբար սի բանի հարկը հօգով, որովհետև ապստամբների բռնած դիրքը զօրուար մատչելի են լինում:

—Թուրքերը շարունակում եւ առաջուայ ալե գազանաբար վարուել խափող քուկանիների հետ: Մոնաստիրի վրայէթի Ջուամայ գաւառի Լեշիօ գիւղում Դոսուկ Ստոնանի կինն ու աղջիկը մեռան զինուորների բռնաբարումից: Նոյն գիւղում Ստոնի քահանային և Իւան ու Գիրան եղբայրներին այնքան և շարաշարեցին, որ նրանք մեռան Նիկչայ անուշով, ժի ծեղրուու հետ վարուեցին սարսափելի կերպով. այն միջոցին, երբ վեց զինուոր նրա աչքի առաջ բռնաբարում էին նրա երկու աղջկաներին, ուրիշ չորս զինուոր կրակ վառեցին և մէջը խորզվեցին ծեղրուուն: Նոյն գաւառի Դելվինո գիւղում 80 ամեայ ծեղրունի Նիկոլայ Չորբաշի, Ստոնի և Մոնո Գոնսասանտինով-ին ու նոյնպիսի մարտիրոսական մահ գտան: Սիւնսիկի վրայէթի Մակըմմիայի գաւառի Դորքինիշէ գիւղում Թէժօֆլի Նիկոլով մեռաւ ունյ տանջալից մահով, որից առաջ նրան երեք ժամ կախուած էին պահն շնորհով մէջ: Գոստովայի վրայէթի Տեռուս գաւառում տանջելով մահացրել են 8 գիւղացու, որոնցից մէկի կաշին քերթել են ողջ ողջ:

խորհրդանշանները դեմոսական վերջինս ձևաազես հրաժարում է այդ խորհուր-
ը կատարելուց և շարունակում է հան-
դիսա ապրել Դեակոփիցում: Այնքան
ժուրը կառավարութիւնը Ադայի մօտ
պայտարկեց յայնանական ցեղապետ Ռի-
դայանի, բայց այս անգամ ևս փորձն ան-
հաջող անցաւ: Հետո է, որ Թիւրքիան
ստիժ լճակ է լճաական միջոցի դիմել և
հերթակախել Մուստաֆային:

Ավուտարից հետո պիտի գնար 40
նոգոց բաղիկացած տղանացի-ուխտա-
մորներ մի խումբ ազգային հազուադու-
րաբարանշուր լուսնարնակ ցեղ իւր
անձնին ինրկայացուցիչը պիտի ունե-
ցար: Իսպաղական կառավարութիւնն ալ-
անհաջողներին թոյլ էր տուել զէնք կո-
նել: Սկուտարի նահանգապետը, ընդու-
նելով, որ այդ ուխտաղնացութիւնը
լիմիտն կը ծածկան նպատակ ունի, նոյն-
զէն թոյլ էր տուել: Ցանկանալու ուխ-
տաւորներին ճառագարն ընկնելու իս-
տորք օրը թոյլատուութիւնը յետ վեր-
սուց թուրք կառավարութեան կար-
գադրութեամբ, որին այդ ուղղորու-
թիւնը կասկածելի էր երևացել: Այս
արգելումը իրտա զօրեղ ղեգոհնութիւն
խաղցուն ամբողջ երկրում: Վերա-
որում լուսնիները վերադարձան ի-
ննեց գիւղերը, սպառնալով իրէ՛մ լու-
նիկն սուլթանի և Ալմահայումը զտու-
րուած նրա զորքանակները: Ամբողջ
անկախութիւնը սպառնալով յուզում է
Այս ղեգոհնութեան հետեանքն եղաւ
հետեանք միշտազէն, այսօրեքս, յուսա-
ւեմին, Սկուտարում Խոսնդուն հրացա-
նաճուրթիւն լուսեց Կիրի գետի ափին
խաղաղած թրքական զօրանոցի մօտ:
Դանիւց երևաց, որ մի խումբ լեռնյի-
ւեր պաշարել էին զօրանոց, որի մէջ
Մալիուել էին թուրք զինուորներու
եռնիկները գնդակներ էին ստեղծը զօ-
րանոցի վրայ մի ժամ շարունակ և զըն-
աւաններ սպառնելուց յետոյ միայն
ետ դարձան լեռները, աղաղակներով
էնցցէ՛ Ալմահայն, կնցցէ՛ աղաւտու-
թիւնը: Թուրք կառավարութիւնն, ի
արեւի, շատ զիտարին քոպէ է ընտրու-
թիւնը, զապալաներին զըզգուել համար: Ալ-
մահայն գտնուել է գրեթէ նոյն զրու-
եան մէջ, ինչ որ Մալիուելիան, և
հակադիտական յեղափոխական շարժու-
ը այսօր էլուց կարող է տարածուել
ևս Ալմահայնում:

„ՆՈՐ-ԴԱՐ“—Ի ՀԵՌԱԳՐԵՆԻ
ՆՈՐԱՍՏ ՀԵՌԱՐ. ԳՈՐԾԱՅԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ
—
Դեկտեմբերի 11-ից
ՄԵՐԻԻԻ.—Մտացում տեղեկութիւն-
երի համաձայն, սուլթանական զօր-
երը մտել են Տաղա:
ԿԶՋԸ.—Նահանգական ժողովը կա-
ռավարութեանից թոյլատուութիւն
էնընտրել հետախօս անցկացնելու ազա-
ւանագրութեան զբամազութիւց 150,000
ուրլի նպատակ վերցնելով:
ԿԻՐԱՍՏԱՐ.—Դեկտեմբերի 12-ին լը-
նուում է կառավարութեան և ապա-
կարներին միջև կայացած ժամանա-
ւոր հաշտուելու ժամանակամիջո-
ր: Ապտամաների երեք զօրաբանակ
հում էն Կարակաի վրայ: Դուրթիւ-
ը կրիտիկական է: Կառավարութիւնը
ողդի պակասութիւնն է՞ զգում: Կաստ-
անն գտնուել է ապտամաներին կանգ-
եցնելու համար:
ԶՍԲԶՍԸ.—«Times»-ը հաղորդում է

[illegible]

* * * Քվերթիթի (Ապգլայում) համալսարանի
 պրոֆեսորներից մէկը գիտ. Ջոն Լայֆուս
 անվանում էր իմանալ, թէ մարդու լեռնան ին
 իստաշար Ազարո ճր թուգրիկին ծնունդը Եյ
 հարքի լուծման համար պրոֆեսորը 15 տար
 ղարունակ աշխատեց և, վերջապէս, Ս. Դրք
 և ուրիշ չէին գրքերի ընդգրկւնքին ուսումնասի
 ղրուց և իւրաքանչիւր զարթ տարեցոյններ
 աշխիւները հետապետելուց յետոյ, հաստատեց
 ըր Ազարո աշխատել է եկել Քրիստոսից առա
 4004 թուի հոկտեմբերի 13-ին և որպէս վ
 անաս աւելի ճշու լինել, պ. Լայֆուս յարու
 թ, թէ ճշմ. Նախկինը յիշեալ թուի առաւ
 անան ժամն 9-ին է լայս աշխարհ տեսել։—Ան
 թէ գիտութիւնն երբեմն ինչպիսի տարօրին
 լութեանց է մյուս մարդու։

Սոյն համարի հետ ուղարկուած է
 պատկերազարդը «Родина» շա
 լագի մամուլի և լրագրի 1903
 թ. ծրագիրը։ Եթէ որեւէ է պատ
 նառով այդ ծրագիրը չի տա
 ղուն, խնդրով են զիմով՝ въ Ре
 дакция «Родины» С.-петербурга,
 Лиговская уль., д. № 114.

Իմրպիր հրատարակիչ՝
 ՄԱՃԱԿԱՐ ՄԱՃԻԿԱՐԱՆԵՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

ԱՂԱՉՈՒՄ ԵՆՔ ՈՒՃԱՐԴՈՒԹԻՒՆԻՆ ԳՐԱՉ
 ՆԵՂ.

Լարպան Յովհաննիսեան եղիպարեանց,
 13 տարեկան մի պատանի, երեք օր
 իրմ ունեանալուց յիտոյ, գեկեմեմեի
 5-ին դուրս եկաւ տիկն, մօրն առելով,
 օր գիտւմ է թքիչէ Քայանթարեանի
 օտաւ Այն գնաին էր օր գնաց, այլևս
 վերադարձաւ տուն, և մինչև օրս յայտ
 չէ նրա ուր լինիլը։ Նա աւարտել
 է Թիֆլիսի քաղաքային տարրական
 ուսումնարանը, առաջադէմ աշակերտ
 անից մէկն էր և խիտ ուս. վարքի
 ունէր։ Վշտից սպանուած զթաղող մայրն
 արեւուսում է ամենչին, ով այս կամ այն
 իրազ հանդիպելուն լինի իւր կորած
 իրակն ուսում գումակելն, բարի լինի յայտ
 ինչ նրա տեղը օրով անհունապէս՝ ե
 րօթախապառտ կանէ թշուառ մօրը։
 Դօր հառցէ հետեւեալն է. Тифлисе, 7
 м.ч. Авабагская уль., д. Петросова—Шу
 манникъ Егизаэровой. Գորած պատանու
 արտաքին նշաններն են՝ կապոյտ բլուզ,
 առաջուղ, չուստեր և դպրոցական կա
 պոյտ զլխարկ տառեց կոկորդի։ Ինքը
 լիքը աղայ է։ (0) 3—3

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՇՐՏԱՅԻՆՆԵՐԵՐԸ ԹՅԱՐՈՒ
 ՆԵԿՈՒՇԱՐԵՐԻ, գեկեմեմեի 16-ին
 շաղցը դրամատիկական ղնկերութեան
 ստումբը մասնակցութեամբ Տ. Սպէն
 Կիսելեանի

Ի ՆՊՇՍ Պ. ԱՅԷԼԵՆՆԻ

Կը ներկայացնէ առաջին անգամ
ՍՈՌՈՍԻ ԿՈՐԹԱՆՈՒՍԻ
 Երամ 5. գործ. հեղ. Ջուդիլմանի,
 Թարգմ. Ս. Թաւրիանովի
 Մասնակցութիւն է ամբողջ լսումբը։
 Սկիզբն է 8 ժ.

Տեղերից գինը բնէնթիւսին են
 Եւմակները հաշուաւում են միմիայն
 Թատրոնի կասապոյտ

ԲԵԺԻՆՈՒ 8. Արէլեանց

(1133) 2—1

ՄԵԾ ՕԳՈՒՏ

Մեր սինէմատոգրաֆիական գործը
 երբ (հոլիւն հոկտեմբեր) ներմուծե
 ղն համար, մինք որոշում ենք ճարտա
 րաբար գործակալներ փոքրիկ դրամա
 լոյով։

Դիմել Գարիգ. Sté Générale

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ.—ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ (Սելանիկի գավառ) Նոյեմբերի 25-ից գրում է «Mouvement Macédoniens»-ին մի ընդհանրական մասին, որ 50 հոգուց բաղկացած ապստամբական մի խումբ ունեցել է Թուրքիի հետ Մվկերիի ուղիքի դեմ։ Չպատկերվել, որ մտադրված թիֆլիսյան գիւղում գտնուած թրքական զորքերը յարձակում պիտի գործեն, ապստամբներ ժամանակ չունենա՞ծ յարժա Գիրք բռնելու։ Սյա պատահա՞ծը, մի քանի ժամանակ հրացանա՞ծ զուլում ունենալով՝ Եղբայր կուրա՞ծ տեղում է վախճնալով, թէ Կուրա՞ծ Թաւրք զինուորներն իրենց շրջ

Քննչական եւ ձեռք արդէն գրել էի, Մուսառաֆա-Աղա, արնառաների ամենանշագոր ցեղապետներից մէկը, մի քանի հարկեր հազու գլուխ անցած, մի ամսամիջ սերանից առաջ ջանդիւղ էլ Միտումլիիցն ընդհատվիլ տանող երկաթուղու մեծ մասը, որպէսդի թուրք զօրեւն չուղարկուեն ոռուաց հիւպատոսաւան հիմնուելու պատճառով ծեղած անակաբազու թիւնները խաղաղցնելու համար: Թուրք կառավարութիւնը, որ միշտ վախեռում է զօրեղ միջոցներ ձեռք առնել ալքանացի մահմեդական ցեղապետների դէմ, ամեն ջանք դրած է դնում Մուսառաֆա- Աղային հարդելու համար, որ զանայ Իւսքիւն արդարանալու համար իւր վրայ բարձուած մե-

ԳՆՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ — Գնեկոսմերքի 12-ին, ամբ 12-ին 35 բուլին, Լիազգիալից արտօյէ Սելօ վերադարձան Նոցին յայտերական Մեծութիւննեը Նոցին յայտերական Մեծութիւննեը դիմա-
րայեցին Մեծ Իշխանից Վլադիմիր Ա-
րքանդրովիչ, Բորիս Վլադիմիրովիչ և
Նոցին Մեծու-
թիւննեը մկնեցին ծարսօյէ Սելօյի
լէքսանդրեան պալատը:

Դեկտեմբերի 12 ից
ԳՆՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ — Թագաւոր-Վայսըր
երբքին գործերի մինիստրի ցեկուցման
ամսմատ Բարեհաճելի է թյուտտելի
այսրուից մէջ ամենուրեք հանգա-
լարութիւն ըսնալու ձմաթաւս ուու-
ած եկեղեցու վերաշինութեան համար:

գործի և աբուրի դի. Մազարեախն աղելովում ի յուզարկաւորութեան ներկայ գտնելի. թա-
նա 5 իշխելով իմ յաւ զաւ պիտի լինի նա-
մարմար ծաւում եմ, որ իմ բարեկամ ձալը Կի-
ւարին չկադուսացայ մի օժ կտակելի. դառ Կո-
ւարմի մի բարառաստ (մի օտակ ձուկ) եմ
նորդում նրան հասանելի: Զարլ Կիւսարին իմ
նորդուցի մարդ եղաւ ևս, իմ յաճակա-
նաւ զուր իւրեքերի մէջ նա ինձ որպէս տն-
նախաւ մի անձնաւորութիւն ներկայացրեցի,
այլով իմ հաւատարմը ծառայեմ, նախ ի 6
նախ իմ թողումն: Եւ որովհետեւ այս վերջին
ը դրածոմ աղգամութիւնների պատճառով
որ անպատշաճ, հակառակական կերպով,
հեղափոխ արիտ թողումն, այլ պատճառ-
ով կարող է այժմուանից պարտաստի իբեմ
հարկար կախեալների թողիլ, որովհէտ զի եթէ զա-
մէն իբեմ փոխանք պարտի զոգորարութիւնը
նշտազգուր: Գտակի մնացեալ մասով կարե-
ք զուրարներ նա թողումը անբողաւ հաւա-
տարմութիւններին:

Լոյս տեսաւ և լիմաւուում է
 «ՍՈՒԿԱՅ ՀԱՅՏԱՍԱՆԻ»
 զգլխին լիակատոր եղաբառին առա-
 ին հատորը՝ հինգերորդ տպագրու-
 եամբ, բարեփոխած թէ հին, զոր-
 ական և թէ նոր երգերով և բանա-
 ղորդով խնայողով, բաղկացած 382
 եռանդիր երեսնայինը։ Կէրբը տպուած
 լաւ խղիթի վրայ, իսկ երեսը զոր-
 արուած է համապատասխանող նկա-
 րով։ Գինն է 1 ր. 20 փ., ճանապարհա-
 խառով՝ 1 ր. 40փ., գումարով՝ 1 ր.
 և լոյսն ճանապարհածախսով։ Կերպողի
 ճառով (նստիով) «Սոսիակ»-ներ չեն
 զարկուում։ Ցանկացողները զինում են
 ազաւ, «Սոսիակ» հրատարակչին, տոյն
 առնելով. Սոսիակը Գրատոր Գրատորակ
 (1132) Եպս.

ОТКРЫТА на 1903 г. ПОДПИСКА на

еженедельный иллюстрированный ЖУРНАЛЪ, съ еженедельными
отдѣлами „ВСЕМИРНОЕ ОБОЗРѢНІЕ“ и „РАЗВЛЕЧЕНІЕ въ часы отдыха“,
еженедельную большую политическую ГАЗЕТУ,

ДВАДЦАТЬ ШЕСТЬ КНИГЪ

и
МНОГОЧИСЛЕННЫЯ БЕЗПЛАТНЫЯ ПРИЛОЖЕНІЯ

„РОДИНА“

ИЗДАНИЕ А. А. КАСПАРІИ.

Каждый подписчикъ получитъ въ 1903-мъ году (25-мъ году изданія „Родины“) только за

1

рубля безъ доставки, а съ
доставкой, упаковкой и пе-
ресылкой по всей Россіи
только за шесть рублей,
ШЕСТЬ ИЗДАНИЙ
съ многочисленными при-
ложеніями, а именно:

32

№ 1 еженедельнаго иллю-
стрирован. ЖУРНАЛА
№ 2 еженедельнаго иллю-
стрирован. изданія
„ВСЕМИРНОЕ ОБОЗРѢНІЕ“
№ 3 еженедельнаго иллю-
стрирован. изданія
„РАЗВЛЕЧЕНІЕ въ часы отдыха“
№ 4 большой политическ.
и обществен. ГАЗЕТЫ

26

КНИГЪ
раздѣленныхъ на 2 группы,
а именно:
четыре книги
подъ названіемъ
„СОБРАНІЕ РОМАНОВЪ“
и
дѣвять книгъ
„Общественная БИБЛИОТЕКА“

Двадцать шесть книгъ, прилагаемыхъ къ журналу „Родина“

Въ двѣнадцати книгахъ, носящихъ названіе

„ОБЩЕПОЛЕЗНАЯ БИБЛИОТЕКА „РОДИНЫ“
будетъ напечатана

НОВАЯ ИСТОРИЯ

т. е., третій періодъ ВСЕМИРНОЙ ИСТОРИИ, описывающій событія отъ реформации до эпохи Напо-
леона I-го и снабженный многочисленными иллюстраціями.

„ОСВОБОДИТЕЛЬНАЯ ВОЙНА 1877—78 гг.“

Это изданіе описываетъ героическія подвиги русскихъ войскъ, свершенные въ послѣднюю русско-турецкую войну 1877—78 гг., въ талантливыхъ очеркахъ и разсказахъ послѣдовательно передаетъ исторію
войны и снабжено многочисленными портретами, видами и изображеніями боевыхъ сценъ.

Кромѣ вышеуказанныхъ 12 книгъ, въ „СОБРАНІЕ РОМАНОВЪ „РОДИНЫ“ войдутъ:

КОРОЛЕВСКІЯ ИДИЛЛИ

ШЕСТЬ поэмъ лорда ТЕННИСОНА, содержащихъ въ себѣ около 6.000 стиховъ въ перев. О. Н. Чюминой
и многочисленныя иллюстраціи Г. Дора, Райда, Маклива и друг.

РЕЙНЕР-ЛИСЪ

Гениальная сатирическая поэма Гог. Вольфганга РЕЙНЕРА о похожденияхъ Лиса-Хитреца, или Лиса-Патри-
кѣвны, въ стиховъ перев. Я. Н. Бутковского, съ болѣе 60 рисун. Каульбаха, Шнорра, Лейтманна и друг.

Сверхъ всего этого, гг. подписчики получатъ:

96

БЕЗПЛАТНЫХЪ
необходимыхъ и полезныхъ въ каждой семьѣ

ПРИЛОЖЕНІЙ

8

художественно-воспроизведенныхъ
цвѣтными красками
КАРТИНЪ

2

КАЛЕНДАРЯ
1) ОТРЫВОЧНЫЙ КАЛЕНДАРЬ
на 12 мѣс. 1903 г.
2) КАЛЕНДАРЬ-СПРАВОЧНИКЪ

(Подробное описаніе всѣхъ изданій „РОДИНА“ помѣщено на слѣдующихъ страницахъ.)

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА за изданія „РОДИНА“ за годъ:
4 руб. безъ доставки въ Москвѣ. — 5 руб. съ доставкой въ Москвѣ. — 6 руб. съ доставкой въ Москвѣ и по всей Россіи.
ДОПУСКАЕТСЯ РАЗСРОЧКА: 1-го августа 1 р. и 1-го сентября 1 р.

ГЛАВНАЯ КОНТОРА ИЛЛЮСТРИРОВ. ЖУРНАЛА И ГАЗЕТЫ „РОДИНА“
С.-Петербургъ, Лиговская ул., соб. д., № 114.
Отдѣленія конторы: 1) С.-Петербургъ, Садовая, д. 20, 2) Москва, Петровскія линіи.

ГДѢ БОЛТАЛИСЬ! Съ картины художн. К. Лемоха. „Родина“ 1902 г.

Въ 1903-мъ году «РОДИНА», твердо идя по избранному ея пути и не возвышая подписной цѣны, вновь увеличиваетъ количество даваемого ея матеріала и дастъ своимъ подписчикамъ за **ЧЕТЫРЕ** рубля (съ упаковкою) и пересылкой **6 руб.** **ШЕСТЬ ИЗДАНИЙ** со многими безплатными приложеніями, а именно:

[illegible]

русских не переводились романы, повести и рассказы лучших писателей, рисующих жизнь России ее современным состоянием и историческом прошлым (включая и напечатанные на газетной бумаге в 8-ю долю листа, а в 12 книг содержат до 2500 страниц).

КРОМЬ ВЫШЕОЗНАЧЕННЫХ **ШЕСТИ ИЗДАНИЙ,** а именно:

1) ежеквартальной иллюстрированной ЖУРНАЛА, 2) большой еженедельной ГАЗЕТЫ, 3) еженедельной, ИМЕННО, "ВОСЬМИРНОЕ ОБОЗРЕНИЕ", 4) еженедельной, ИМЕННО, "РАЗВЛЕЧЕНИЕ В ЧАСЫ ОТДЫХА", 5) еженедельной, ИМЕННО, "СОБРАНИЕ РОМАНОВ" и 6) еженедельной, ИМЕННО, "ОБЩЕПОПУЛЯРНОГО"

а именно:

12 № "Сельского Хозяйства и Домоводства", а также садоводства и ухода за комнатными растениями.	12 № Медь и рундальный: около 600 рисунков с описанием птиц, заканчивающий специальный темный журнал.
12 № "Домашний": повести, рассказы и стихотворения с рисунками.	12 № Медный: вышитые из натуральной шелковой нити.

Сверх того, Редакция „РОДИНЫ“ даст своим подписчикам:

В 1903 г. на основе формы удобной книжки, заключавшей в себе сведения, массу необходимого и полезного для войск и каждого солдата, главным образом сведений о состоянии воинской повинности, судебных отбывающих, адреса главных и правительственных учреждений и проч.

СОКРОВИЩА РУССКОЙ ЖИВОПИСИ

1) НА КАЧЕЛНИХЪ ПОБЕДИТЕЛЬНЫЕ	Н. А. Ярошенко.	5	ВЕЛИКИЙ ПОСТРЯГЪ	М. В. Нестерова.
2) БАБУШКА И ВНУЧКА	В. В. Верещагина.	6	ВНЕЗЫДЪ И РАСУЛЪ	В. М. Васнецова.
	И. П. Творчижинова.	7	Полный текст работы Васнецова, Васнецова	Г. С. Савина.

НОВЫЕ СОЧИНЕНИЯ:

ГРАФА В. А. САЛТАС — «Титиха», исторический роман.	Е. О. ДУБОВИНОЙ — «Жизнь за жизнь», роман.
В. А. САЛТАС — «Сирена», исторический роман.	А. О. ДУБОВИНОЙ — «Сирена», исторический роман.

Д. А. АПРАКСИНА — „Тихирадость“, романъ.
Д. А. СОКОЛОВА — „Пашаа коса на камень“, романъ.
А. И. ЛАВРОВА — „Манджурское золото“, романъ.
С. А. МИКЛАШЕВСКОЙ — „Въ пучинахъ гнибаетъ“, романъ.

[illegible]

исключительно для подписчиков
по крайне льготной и дешевой цене:

А. С. ПУШКИНА **М. Н. ЗАГОСКИНА**
 въ двухъ томатъ за ОДИНЪ рубль безъ переноса, а въ двухъ колѣнкорывыхъ тисненіяхъ переплетается за 1 р. 40 коп. безъ пересылки. За пересылку прилагается 10 коп.
 въ двухъ томатъ за ОДИНЪ рубль безъ пересылки, а въ двухъ колѣнкорывыхъ тисненіяхъ переплетается за 1 р. 40 коп. безъ пересылки. За пересылку прилагается 10 коп.

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ
Н. В. ГОГОЛЯ
в двух коленкорových тисненых переплетax 24

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ
В. А. ЖУКОВСКОГО
в двух коленкорových тисненых переплетax 22

высылается немедленно по получении денег.)

Въ группу книгъ: «СОБРАНИЕ РОМАНОВЪ «РОДИНЫ» войдутъ:

ВЫ РАССКАЗАХЬ И ОЧЕРКАХЬ.

Ровно двадцать пять лет тому назад, а именно 19-го февраля 1878 г., закончилась санкт-петербургскими мирными договором **РУССКО-ТУРЕЦКАЯ ВОЙНА 1877-78 гг.** — этого величайший и беззастенчивый подвиг могучей России, которая, по слову

храбрости и безкорыстия в ряде талантливых рассказов и очерков, последовательно рисующих историю войны 1877—78 гг. и снабженных многочисленными иллюстрациями, как-то: портретами выдающихся героев войны, видами местностей и сценами битв.

Курсы для начинающих

Эти великолепные поэмы созданы лордом Теннисоном, знаменитым еще из поэтов Англии 19-го века, содержат в себе около 6.000 стихов и, благодаря нашему изданию, появятся в России впервые. Стихотворный перевод их в размыр подлинника исполнили по нашему поручению хорошо известной читателям «РОДИНУ» русской писательницей О. Н. Чюминой, а иллюстрации,

ное государство. Былины каждого народа представляют для всех и каждого глубокий интерес, так как они являются отражением творческой жизни народа, его дум, забот, радостей и страданий. Былины же о короле Артуре и его свите, состоявшей из так называемых рыцарей Круглого Стола, интересны особенно по своему историческому значению, так как присутствуют перед читателем, одно из благополучных утраченных средневековой жизни, а именно рыцарство. Король Артур не своею жизнью

мониторинга иллюстратора, каковы бы ни были его заслуги. Поэты, в частности, должны были поощряться, а не подвергаться критике. В 1903 г. Г. Дорэ, а также художники Райда, Макклэд и другие, вынуждены издать «КОРОЛЕВСКИЕ МАМАЛИ» для русских читателей, которые получают в 1903 г. ввиде приложения к «РОДИНЕ» ШЕСТЬ роскошно иллюстрированных ПОЭМ: Тенниссона о ЦАРСТВОВАНИИ короля АРТУРА в стихотворном изложении О. Н. Чюминой. Поэмы известны по всему миру. И

ВЕЙЦЕКЕ ДУСЭ

или „ПОХОЖДЕНИЯ ЛИСА-ХИТРЕЦА“.

его в стихотворную форму и со свойственной ему гениальностью под видом животных беззлобно высмеять отрицательные стороны человеческой души. Поэма его полна здорового, веселого юмора и удачно переведена для нашего издания Я. Н. Бутковским, который передал ее в стихах, написанных размытым подлинником. Но наравне с превосходным текстом поэмы

Во второй группе книг - РОДИНА, посвятившие название «Общепользная библиотечка РОДИНЫ», т.е. подписчики получают выпускной иллюстрированный издания

Эти 12 выпусков **НОВОЙ ИСТОРИИ** содержат в себя около ТРЕХ МИЛЛИОНОВ букв и многочисленные иллюстрации.

дается уроку жизни и в настоящем и в будущем на дальнейшее совершенствование и в будущем. Каждому значительно легче, чем нам, ориентироваться в «Всемирной Истории», каждому, признающему совершенствование, который она отбрасывает, она заставляет человека думать, исследовать и искать истину. Каждому великим поступком, или действием «Всемирная История» возбудит благодарные чувства, не скрывая тайные зла и нечестия, она является справедливым судьей и поощряет в тех случаях, где человек, благодетельствует.

В основу нашей «Всемирной Истории» легли новейшие труды лучших иностранных и русских знатоков и профессоров истории, которые обработали для русской публики в наиболее популярной и общедоступной форме. Наша «Всемирная История» имеет в виду ознакомить читателя со всеми явлениями прошлой и современной жизни мира, причем это ознакомление доси-

ОБЩЕПОЛЕЗНЫЯ ИЗДАНИЯ А. А. КАСПАРИ

продающиеся въ книжн. складѣ журнала и газеты «РОДИНА», С.-Петербургъ, Лиговская ул., д. 114, исключительно для гг. подписчиковъ изданій «РОДИНА» 1903 г.

по удешевленной цѣнѣ:

ВСЕМИРНАЯ ИСТОРИЯ I) ДРЕВНЕЕ ВРЕМЯ. II) СРЕДНИЕ ВѢКА.

выходящие при «РОДИНѣ» въ 1902 г. и вставленные въ одинъ красивый переплетъ (болѣе 1.000 стр. текста въ около 400 рис.). Цѣна одинъ рубль пятьдесятъ коп. (1 р. 50 коп.) съ пересылкой.

ВСЕРОССИЙСКИЙ

СЛОВАРЬ-ТОЛКОВАТЕЛЬ

въ двухъ томахъ, составленный по новѣйшимъ словарямъ Брокгауза, Березина, Даля, Макарова, Павловскаго, Имьедебранда и др. и дающій краткое и толковое объясненіе русскихъ и иностранныхъ словъ. Цѣна за оба тома въ перепл. и съ перес. 3 р. 50 к., для подписчиковъ «Родины» — 3 руб.

полный русскій иллюстрированный

«СЛОВАРЬ-ТРАВНИКЪ и ЦВѢТНИКЪ»

Необходимая настольная книга для каждой провинціальной семьи, сельскихъ хозяевъ, дѣсоводовъ, аптекарей и проч., заключающая въ себѣ подробное описаніе всѣхъ **цѣлебныхъ**, **полезныхъ** и **вредныхъ** для человека и животныхъ растений, корней и цвѣтовъ, съ указаніемъ **врачебнаго** дѣйствія на человека и животныхъ, а также способовъ приготовленія изъ нихъ весьма полезныхъ и вполне безвредныхъ **домашнихъ** **лечебныхъ** средствъ и проч., съ приложеніемъ алфавитнаго списка болѣзней, въ которомъ имѣются ссылки на страницы Словаря-Травника, гдѣ указаны соответствующія растенія, способствующія облегченію и излеченію той или иной болѣзни, съ 645 рисунками, изъ которыхъ 300 рисунковъ напечатаны **цвѣтными** красками. Въ ДВУХЪ большихъ томахъ. Изданіе А. А. Каспари. Цѣна въ переплетъ съ перес. ТРИ рубля.

ДРУГЪ СЕМЬИ — НАРОДНЫЙ ЛЕЧЕБНИКЪ въ ДВУХЪ ТОМАХЪ. ТОМЪ I. Общая свѣдѣнія по гигиенѣ и жизненнымъ потребностямъ человека. ТОМЪ II.

1) Общая свѣдѣнія по гигиенѣ людскихъ поселеній. 2) Различныя болѣзни, ихъ леченіе и первая помощь при заболѣваніяхъ. Цѣна за оба тома въ одномъ переплетѣ 1 руб. 40 коп. съ пересылкой.

Уменьшенная иллюстрація къ поэм. Теннисона «КОРОЛЕВСКІЯ ПИЛЛІИ». Приложение къ журналу «Родина» 1903 г.

«СОКРОВИЩА РУССКОЙ ЖИВОПИСИ» — ВЫПУСКЪ ПЕРВЫЙ, содержащій въ себѣ ВОСЕМЬ картинъ по оригиналамъ изъ Русскаго музея Императора Александра III-го: 1) Св. Николай Чудотворецъ. — И. Е. Рѣпинъ. 2) Подвиги и. — В. В. Верещагина. 3) Вѣсть о мужской голонѣ. — Е. Е. Маковский. 4) Слѣдующее гдѣ-то. — А. Н. Новиковъ. 5) Последняя минута митрополита Филиппа. — А. Н. Новиковъ. 6) Последняя минута митрополита Филиппа. — А. Н. Новиковъ. 7) Последняя минута митрополита Филиппа. — А. Н. Новиковъ. 8) Последняя минута митрополита Филиппа. — А. Н. Новиковъ. Цѣна 1 р. 50 к. съ перес.

Иллюстрація къ поэмѣ Гете «РЕЙНЕКЕ-ЛІСЪ». Приложение къ журналу «РОДИНА» 1903 г.

ПОТЕРЯННЫЙ

ВОЗВРАЩЕННЫЙ РАЙ.

Поэма Д. Милтона, роскошно изданная въ переплетъ стихотворнымъ переводѣ О. Н. Чюминой (около 13.000 стиховъ), съ 50-ю большими рисунками худож. Г. Дорэ.

Эта замѣчательная поэма имѣетъ своимъ содержаниемъ подробный разсказъ о жизни нашихъ праотцевъ Адама и Евы въ Рай, объ ихъ первомъ грѣшѣ, паденіи и изгнаніи изъ Рая. Въ нашемъ изданіи поэма Милтона является впервые въ Россіи въ стихотворномъ переводѣ О. Н. Чюминой и снабжена 50 превосходными иллюстраціями знаменитаго художника Густава Дорэ.

Переводъ этой поэмы Милтона, исполненный по нашему порученію для нашего изданія О. Н. Чюминой, по признанію Императорской академіи наукъ, удостоенъ Пушкинской премии С.-Петербурга, 1899 г. Цѣна безъ переплета 1 р. 50 к. съ перес.; въ роскошномъ переплетѣ 2 р. съ перес.

РУССКІЯ БЫЛИНЫ.

ДРЕВНЕ-КІЕВСКИЙ ПЕРІОДЪ

Иллюстраціи проф. Верещагина, акад. М. О. Микштина, худож. В. Полякова и А. Смирнова. С.-Петербургъ, цѣна въ папкѣ — 1 руб. 25 коп. съ перес.

НОВГОРОДСКИЙ и НОВѢЙШІЙ ПЕРІОДЫ.

Иллюстраціи акад. М. О. Микштина, художниковъ В. Полякова и А. Смирнова. С.-Петербургъ, цѣна въ папкѣ 1 руб. 25 коп. съ перес. Это замѣчательная поэма имѣетъ своимъ содержаниемъ аллегорическое изобращеніе грѣховъ и тѣхъ наказаній, которыми подвергались за нихъ люди въ загробной жизни. Поэма отличается такими высокими достоинствами, что съ перваго же своего появленія въ свѣтъ была встрѣчена съ громаднымъ интересомъ, и авторъ ее Данте Алигьери пробѣлъ неудавшуюся до сихъ поръ славу. Полный переводъ О. Н. Чюминой превосходно передаетъ подлинникъ и снабженъ многочисленными объяснительными примѣчаніями. Цѣна въ роскошномъ переплетѣ 4 руб. съ перес., а для подписчиковъ «РОДИНЫ» только 3 руб. съ перес.

СОБРАНИЕ СОЧИНЕНІЙ РУССКИХЪ ВАСНОПИСЦЕВЪ.

Съ 46-ю большими рисунками и 10 портретами-вѣтками и биографіями Эзопъ, В. Тредіаковскаго, А. Сукъ, А. В. Майкова, Д. Фонъ-Зинна, А. Никольскаго, И. Хеминга, И. Дмитриева, В. Пушкина и И. Крылова. С.-Петербургъ, цѣна въ папкѣ — 1 р. въ красочномъ коленкоровомъ переплетѣ — 1 р. 50 к. съ перес.

ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ВОЙНА

Описание войны 1812—1815 г., составленное по сочиненію

А. Н. Михайловскаго — Давыдовскаго съ портретами героевъ войны. Сб. цѣна 1 руб. съ перес.

Это описаніе Отечественной войны (1812—1815 г.) представляетъ изъ себя громадный компактно изданный томъ въ 720 страницъ, последовательно излагающій исторію этой великой войны, начиная отъ событій, подготовившихъ эту войну, и кончая побѣдой русскихъ войскъ на спасеніе Европы и полною гибелью Наполеона, главы всѣхъ нечестивыхъ полчищъ, вторгшихся въ Россію, и иллюстрировано многочисленными портретами выдающихся героевъ этой войны.

БОЖЕСТВЕННАЯ КОМЕДІЯ.

Поэма Данте Алигьери въ новомъ стихотворномъ переводѣ О. Н. Чюминой (около 14.000 стиховъ) со 135-ю большими рисунками Г. Дорэ и многочисленными видами мѣстностей, упоминаемыхъ въ поэмѣ. Эта величественная поэма имѣетъ своимъ содержаниемъ аллегорическое изобращеніе грѣховъ и тѣхъ наказаній, которыми подвергались за нихъ люди въ загробной жизни. Поэма отличается такими высокими достоинствами, что съ перваго же своего появленія въ свѣтъ была встрѣчена съ громаднымъ интересомъ, и авторъ ее Данте Алигьери пробѣлъ неудавшуюся до сихъ поръ славу. Полный переводъ О. Н. Чюминой превосходно передаетъ подлинникъ и снабженъ многочисленными объяснительными примѣчаніями. Цѣна въ роскошномъ переплетѣ 4 руб. съ перес., а для подписчиковъ «РОДИНЫ» только 3 руб. съ перес.

«БИБЛЕЙСКІЕ МОТИВЫ»

Ветхій и Новый Заветъ.

Это роскошное изданіе заключаетъ въ себѣ 237 большихъ, на библейскія темы, рисунковъ художника Г. Дорэ и 343 стихотворенія изъ библейскихъ русскихъ поэмъ, въ которыхъ описаны событія Ветхаго и Новаго Завета. С.-Петербургъ, цѣна за все изданіе (безъ переплета) 3 руб. съ пер. с.

Въ двухъ роскошныхъ переплеткахъ 4 руб. съ перес.

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНІЙ

А. В. КОЛЬЦОВА.

Съ иллюстраціями акад. М. О. Микштина и худож. В. Полякова. С.-Петербургъ, цѣна въ папкѣ — 1 р. въ коленкоровомъ переплетѣ — 1 р. 50 к. съ перес.

Иллюстрація къ поэмѣ Гете «РЕЙНЕКЕ-ЛІСЪ». Приложение къ журналу «РОДИНА» 1903 г.

Для украшенія комнатъ и какъ напоминаніе о событіяхъ изъ евангельской и русской исторіи.

ИЗБРАНІЕ НА ЦАРСТВО

Михаила Владиміровича Романа. Карт. худож. воспронзъ, масл. краск. въ 31 тона. Выш. 14 вершк. и шир. 10 вершк. Цѣна 1 р. съ перес.

ВѢДѢСТВО ЛЕДМИТРИЯ за литовскую границу. Карт. худож. воспронзъ, масл. краск. въ 23 тона. Цѣна 1 руб. съ перес.

ЖЕРТВА ПРЕДРАЗСУДКА. Карт. худож. воспронзъ, масл. краск. въ 22 тона. 16 вершк. ширины и 10 вершк. выш. Цѣна 1 р. съ перес.

Царь ПЕТРЪ и ЗАГОВОРЩИКИ. Олеография по карт. п. оф. Шарлемана, размѣромъ 46 на 31 сант. Цѣна 60 к. съ перес.

Иисусъ Христосъ и грѣшница. Олеография по карт. проф. В. Д. Полякова, размѣромъ 56 на 35 сант. Цѣна 70 коп. съ перес.

Цѣлѣбный обрядъ. Олеография по карт. проф. К. Е. Маковского, размѣромъ 56 на 35 сант. Цѣна 70 коп. съ перес.

Помазаніе на царство. Олеография по карт. худож. А. В. Смирнова, размѣромъ 48 на 35 сант. Цѣна 60 к. съ пер.

ІОАННЪ ГРОЗНЫЙ въ своей сокровищницѣ. Олеограф. по истер. карт. худож. Литовченко. разм. 56 на 35 сант. Цѣна 70 коп. съ пересылкой.

Проводы кн. Анны Ярославны во ФРАНЦІЮ. Олеография въ 22 тона, разм. 48 на 35 сант. Цѣна 60 коп. съ перес.

ИСУСЪ ХРИСТОСЪ въ домѣ Маріи и Марѣ. Олеография размѣромъ 48 на 35 сант. Цѣна 60 коп. съ перес.

ИСУСЪ ХРИСТОСЪ, благословляющій дѣтей. Олеография въ 22 тона, разм. 48 на 35 сант. Цѣна 60 коп. съ перес.

ЧЕТЫРЕ картины, выражающія одну мысль: «СЛАВА РУССКАГО ОРУЖІЯ». 1) Суворовъ на Чертовомъ мосту — 1797 г. (по карт. проф. Шарлемана). 2) Графъ Голицынъ-Кутузовъ въ Филлахъ — 1812 г. (по карт. проф. А. Д. Кившенко). 3) Освобожденный Севастополь — 1856 г. (по карт. проф. И. К. Айвазовскаго). 4) Царь-Освободитель въ Плевнѣ — 1877 г. (по карт. проф. Дмитріева-Оренбургскаго). Цѣна 1 р. 30 коп. съ перес. (Выписывающіе всѣ 8 картинъ вмѣстѣ платятъ 2 р. съ перес.)

ПРОПОВѢДЬ Иисуса Христа на озерѣ. Олеография въ 22 тона, разм. 48 на 35 сант. Цѣна 60 коп. съ перес.

Бракъ въ Канѣ Галилейской. Олеография въ 22 тона, разм. 50 на 35 сант. Цѣна 70 коп. съ перес.

Св. Сергій благословляетъ ДМИТРИЯ ДОНСКОГО на БИТВУ съ ТАТАРАМИ. Олеография въ 23 тона, 15 вершк. шир. и 10 вершк. выш. Цѣна 1 руб. съ перес.

Последнія минуты Годуновыхъ. Олеография въ 22 тона, разм. 48 на 35 сант. Цѣна 60 коп. съ перес.

ЧЕТЫРЕ картины, выражающія одну мысль: «ОСВОБОЖДЕННАЯ РОССІЯ». 1) Освобожденіе отъ язычества — 988 г. (по карт. акад. В. Верещагина). 2) Освобожденіе отъ ига поляковъ — 1612 г. (по карт. акад. Савинскаго). 3) Освобожденіе отъ нашествія французовъ — 1812 г. (по карт. проф. Б. П. Вильямса). 4) Освобожденіе отъ крепостничества — 1861 г. (по карт. художника Зимина). Цѣна 1 р. 30 коп. съ перес.

Главная контора и книжный складъ ЖУРНАЛА и ГАЗЕТЫ «РОДИНА» С.-Петербургъ, Лиговская ул., собств. д., № 114.